

Laura Miettunen, Pentti Takala
ja Timo Klaukka

Äitiyspakkaus käyttäjien puntarissa VI

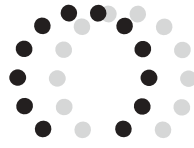

56/2006

Sosiaali- ja terveysturvan selosteita

**Laura Miettunen, Pentti Takala ja
Timo Klaukka**

Äitiyspakkaus käyttäjien puntarissa VI

56/2006

Sosiaali- ja terveysturvan
selosteita

Kela ®

KELAN TUTKIMUSOSASTO | HELSINKI 2006

ISBN 951-669-727-5 (nid.), 951-669-728-3 (pdf)

ISSN 1455-0113

Vammalan Kirjapaino Oy

Vammala 2006

Kiitokset Timo Pitkoselle, joka suoritti tutkimuksessa käytettyjen otoksien poiminnat ja Kristiina Gyllenbögelle, joka avusti lomakkeiden muotoiluissa. Kiitämme myös Vesa-Pekka Juutilaista ja Hannu Mattilaa menetelmiin liittyvästä asiantuntija-avusta, Petra Niilolaa raportin kuvioiden muokkaamisesta painokuntoon, Tarja Hyväristä raportin kieliasun tarkistamisesta, Ritva Salavirtaa lähteiden tarkistamisesta ja Eeva-Kaisa Keinästä julkaisun taittamisesta.

Marraskuussa 2006

Tekijät

Laura Miettunen
tutkimusassistentti, valtiot. yo.
Kelan tutkimusosasto

Pentti Takala
vastaava tutkija, VTL
Kelan tutkimusosasto
pentti.takala@kela.fi

Timo Klaukka
terveystutkimuksen päällikkö,
tutkimusprofessori, LKT
Kelan tutkimusosasto
timo.klaukka@kela.fi

SISÄLTÖ

1	Johdanto	3
2	Kyselyn otos ja kato	3
3	Vastaajien taustatietoja	4
3.1	Äitiyspakkauskysele	4
3.2	Raha-avustuskysely	4
4	Äitiyspakkauksen tuotteiden tarpeellisuus	4
4.1	Tekstiilien tarpeellisuus	4
4.2	Pakkauksen muiden tuotteiden tarpeellisuus	6
4.3	Tuotteet, joiden pitäisi ehdottomasti sisältyä pakkaukseen	6
4.4	Vähiten tarpeelliset tuotteet	6
5	Tyytyväisyys pakkauksen tuotteiden laatuun	8
5.1	Tyytyväisyys tekstiilien laatuun	8
5.2	Tyytyväisyys pakkauksen muiden tuotteiden laatuun	9
6	Mitä tuotteita pakkaukseen tulisi lisätä?	9
7	Mielipiteitä kuvakirjasta	10
8	Vaippojen käyttö ja kestovaipat	10
8.1	Vaippojen käyttö	11
8.2	Mielipiteet äitiyspakkauksen kestovaipoista	12
9	Mielipiteet parisuhdeoppaasta	12
10	Pitäisikö pakkaukseen sisältyä matkavesipullo?	13
11	Eri tekijöiden tärkeys äitiyspakkauksessa	13
12	Tiedon saaminen äitiyspakkauksesta	14
12.1	Äitiyspakkauskysele	14
12.2	Raha-avustuskysely	15
13	Äitiysavustuksen rahakorvauksen suuruus	15
14	Äitiysavustuksen rahakorvauksen valinneiden mielipiteitä äitiyspakkauksesta	16
15	Miksi äitiysavustus valittiin rahana äitiyspakkauksen sijaan?	17
16	Muita terveisiä äitiyspakkauksen suunnittelijoille ja tuotteiden valmistajille	18
16.1	Äitiyspakkauskysele	18
16.2	Raha-avustuskysely	19
17	Yhteenveto	19
	Kirjallisuus	20
	Liitteet	21
	1. Äitiyspakkauskysele	
	2. Äitiysavustuskysely	

1 Johdanto

Äitiysavustuslaki hyväksyttiin vuonna 1937. Laki takasi vähävaraisille synnyttäjille tasasuuruisen avustuksen, joka oli sidottu tuloarvoihin. Huomatava osa avustuksesta maksettiin luontoisetuina. Vuonna 1949 äitiysavustuksen tulosidonnaisuus poistettiin ja avustus laajennettiin koskemaan kaikkia äitejä. Avustuksen saadakseen äideillä oli velvollisuus käydä lääkärin, kättilön tai kunnallisen äitiysneuvolan tarkastuksessa ja neuvonnassa. (Hellsten 1993, 240–242 ja 267.)

Äitiysavustuksen tarkoitus on edistää lapsen ja äidin terveyttä ja hyvinvointia. Avustuksen voi valita rahana, jolloin sen suuruus on 140 euroa, tai lapsenhoitotarvikkeita sisältävänä äitiyspakkauksena. Äitiysavustukseen ovat oikeutettuja naiset, joiden raskaus on kestänyt 154 päivää ja jotka ovat käyneet terveystarkastuksessa ennen neljännen raskauskuukauden päättymistä. (Äitiysavustuslaki 477/1993.)

Vuonna 2005 kaikista yhden lapsen saaneista äideistä – niistä, jotka eivät saaneet kaksosia tai kolmosia – 69 prosenttia valitsi äitiysavustuksen äitiyspakkauksena. Pakkauksen valinneiden määrä laski hieman edellisvuosiin verrattuna: vuonna 2004 yhden lapsen synnyttäneistä äideistä pakkauksen valitsi 72 prosenttia, kun vuonna 2003 heistä 74 prosenttia valitsi pakkauksen. (Kelan tilastotietokanta.)

Vuodesta 2003 lähtien äitiysavustus on maksettu monikkoperheille korotettuna. Toisesta samaan aikaan syntyvästä lapsesta on maksettu kaksinkertainen, kolmannesta kolminkertainen avustus. Esimerkiksi kaksosperheet ovat oikeutettuja yhteensä kolmeen avustukseen. Vuonna 2005 monikkoperheistä 84 prosenttia valitsi vähintään yhden äitiyspakkauksen. Kaikista monikkoperheiden äitiysavustuksista 53 prosenttia valittiin pakkauksina, 47 prosenttia raha-avustuksena. (Kelan tilastotietokanta.)

Lähes kaikki (94 prosenttia) ensimmäistä lastaan odottavat valitsivat äitiyspakkauksen vuonna 2005. Pakkaus oli ensimmäistä lastaan odottavien keskuudessa täsmälleen yhtä suosittu kuin vuonna 2004. Uudelleensynnyttäjät valitsivat pakkauksen hieman aikaisempaa harvemmin: vuonna 2005 toista tai useampaa lasta odottavista puolet valitsi sen, kun vuonna 2004 osuus oli vielä 54 prosenttia.

(Kelan tilastotietokanta.) Niillä, joilla on useampia lapsia, on lastenvaatteita ja -tarvikkeita vanhastaan, joten äitiyspakkauksen tarve on heillä pienempi kuin ensisynnyttäjillä.

Tämä tutkimus koostuu kahdesta osasta. Ensimmäinen osa käsittelee äitiyspakkausta: pakkauksen valinnoilta kysyttiin, mitä mieltä he ovat olleet pakkauksesta, ja miten he mahdollisesti haluaisivat kehittää sitä. Raportissa kutsutaan tutkimuksen tätä osaa äitiyspakkauuskyselyksi. Tutkimuksen toisessa osassa äitiysavustuksen rahana valinnoilta kysyttiin, mitkä tekijät ovat vaikuttaneet valintaan. Niiltä rahakorvauksen valinnoilta, jotka ovat joskus aikaisemmin ottaneet äitiyspakkauksen, kysyttiin mielipiteitä myös pakkauksesta. Tutkimuksen toista osaa kutsutaan raportissa raha-avustuskyselyksi.

Äitiyspakkauksen käyttökokemuksia on selvitetty postikyselyin vuodesta 1999 lähtien. Tämä tutkimus on järjestyksessä seitsemäs. Nyt selvitetään ensimmäistä kertaa myös äitiysavustuksen rahana valinneiden mielipiteitä. Tutkimuksen tavoitteena on välittää äitiysavustusraadille äitiyspakkauksen käyttäjien palautteita ja kehitysehdotuksia.

Raportissa käsitellään pääasiassa äitiyspakkauuskyselyn tuloksia. Raha-avustuskyselyn tuloksia on esitetty raportin lopussa luvuissa 14–16. Raportin viimeisessä luvussa on kerrottu sekä äitiyspakkauksesta raha-avustuskyselyyn vastanneiden muita terveysiä äitiyspakkauksen suunnittelijoille ja tuotteiden valmistajille.

2 Kyselyn otos ja kato

Otos poimittiin niistä äitiyspakkauksen valinnoista äideistä, jotka olivat saaneet vuoden 2006 äitiyspakkauksen ja joiden lasketusta ajasta oli kulunut mahdollisimman pitkän aikaa. Näin haluttiin varmistaa, että vastaajille oli ehtinyt kertyä kokemusta pakkauksesta. Raha-avustuskyselyn otokseen poimittiin äitejä, joiden laskettu aika oli heinäkuussa 2006. Ruotsinkielisiä vastaajia oli kummassakin otoksessa noin kymmenen prosenttia. Äitiyspakkauuskysely lähetettiin 330 vastaajalle, raha-avustuskysely 220 vastaajalle syyskuun 2006 lopussa.

Äitiyspakkauuskyselyn lomakkeen palautti määräaikaan mennessä 188 vastaajaa – vastausprosentiksi tuli 57. Muistutuskirjettä ei lähetetty. Vastausprosentti jäi edellistä, vuonna 2004 tehtyä, tutkimusta pienemmäksi – tuolloin vastausprosentti oli

noin 66 (Karhula ym. 2004, 5). Raha-avustuskyselyyn vastasi 65 prosenttia vastaajista. Katoanalyysi tehtiin vertaamalla otokseen poimittuja ja kyselyyn vastanneita kieli-, tulo-, perhemuoto- ja aluetustatietojen osalta. Tiedot saatiin Kelan rekisteristä.

Nuoret, 17–27-vuotiaat, äidit vastasivat äitiyspakkaus­kyselyyn hieman harvemmin kuin vanhemmat. Raha-avustuskyselyssä nuorten äitien vastaa­misaktiivisuudessa ei ollut mainittavaa eroa muihin verrattuna, sen sijaan yli 34-vuotiaat äidit vastasivat selvästi useammin kuin muut. Suomen- ja ruotsinkielisten vastaamisaktiivisuudessa ei ollut eroa kummassakaan kyselyssä. Eniten katoon vaikuttivat tulot. Äitiyspakkaus­kyselyyn pienituloiset vastasivat keskimääräistä harvemmin: vain 39 prosenttia palautti lomakkeen. Raha-avustuskyselyssä puolestaan suurituloiset vastasivat muita selvästi ahkerammin: vastausprosentti oli 90. Perhemuodolla ei ollut kummassakaan kyselyssä mainittavaa vaikutusta vastaamiseen.

Tuloista johtuvaa ali- ja yliedustusta korjattiin kertoimilla. Näin saatiin korjattua myös ikään liittyvää vinoutumaa vastaajarakenteessa, sillä pienituloiset olivat enimmäkseen nuoria ja hyvätuloiset äidit vastaavasti vanhempia.

3 Vastaajien taustatietoja

3.1 Äitiyspakkaus­kysely

Useimmiten (86 prosenttia) äitiyspakkaus­kyselyyn vastasivat äidit. Vanhemmat vastasivat yhdessä 14 prosenttiin lomakkeista, ja vain yhden lomakkeen oli täyttänyt isä yksin.

Kyselyyn vastanneista äideistä neljännes oli 17–27-vuotiaita, noin puolet 28–34-vuotiaita ja loput (23 prosenttia) yli 34-vuotiaita äitejä. Lähes kaikkien vastaajien vauvat olivat 2–3 kuukauden ikäisiä – vain neljä prosenttia oli 4–5 kuukauden ikäisiä.

Äitien koulutustaso oli noussut viime kyselyyn verrattuna: lähes puolet (48 prosenttia) äideistä oli suorittanut korkeakoulututkinnon, kun vuonna 2004 osuus oli 42 prosenttia. Reilu kolmannes oli suorittanut ylioppilastutkinnon tai vähintään kolme vuotta kestäneen ammattikoulutuksen, yhdeksällä prosentilla oli alle kolmevuotinen ammattikoulutus ja seitsemän prosenttia oli käynyt pelkäämään peruskoulun.

Äideistä kahdelle kolmasosalle pakkaus oli ensimmäinen, neljäsosalle toinen ja yhdeksän prosenttia vastaajista otti pakkauksen kolmatta tai useampaa kertaa.

3.2 Raha-avustuskysely

Myös raha-avustuskyselyyn vastasi lähes aina äiti (92 prosenttia) tai molemmat vanhemmat yhdessä (8 prosenttia); isä oli vastannut vain yhteen lomakkeeseen.

Äideistä 28 prosenttia oli 17–27-vuotiaita, puolet 28–34-vuotiaita ja vajaa kolmannes yli 34-vuotiaita. Raha-avustuskyselyyn vastanneiden vauvoista suurin osa (84 prosenttia) oli kahden kuukauden ikäisiä. Kuusi prosenttia vauvoista oli kuukauden ikäisiä ja vajaa kymmenen prosenttia kolmen kuukauden ikäisiä.

Raha-avustuskyselyyn vastanneiden koulutustaso oli suurin piirtein sama kuin äitiyspakkaus­kyselyyn vastanneiden: vajaa puolet vastaajista oli suorittanut korkeakoulututkinnon, 38 prosentilla vastaajista oli ylioppilastutkinto tai vähintään kolme vuotta kestänyt ammattikoulutus, alle kolme vuotta kestänyt ammattikoulutus oli kahdeksalla prosentilla vastaajista ja pelkäämään peruskoulun oli suorittanut seitsemän prosenttia vastaajista.

Lähes kaikki kyselyyn vastanneet (95 prosenttia) olivat joskus ottaneet äitiyspakkaus­kyselyn.

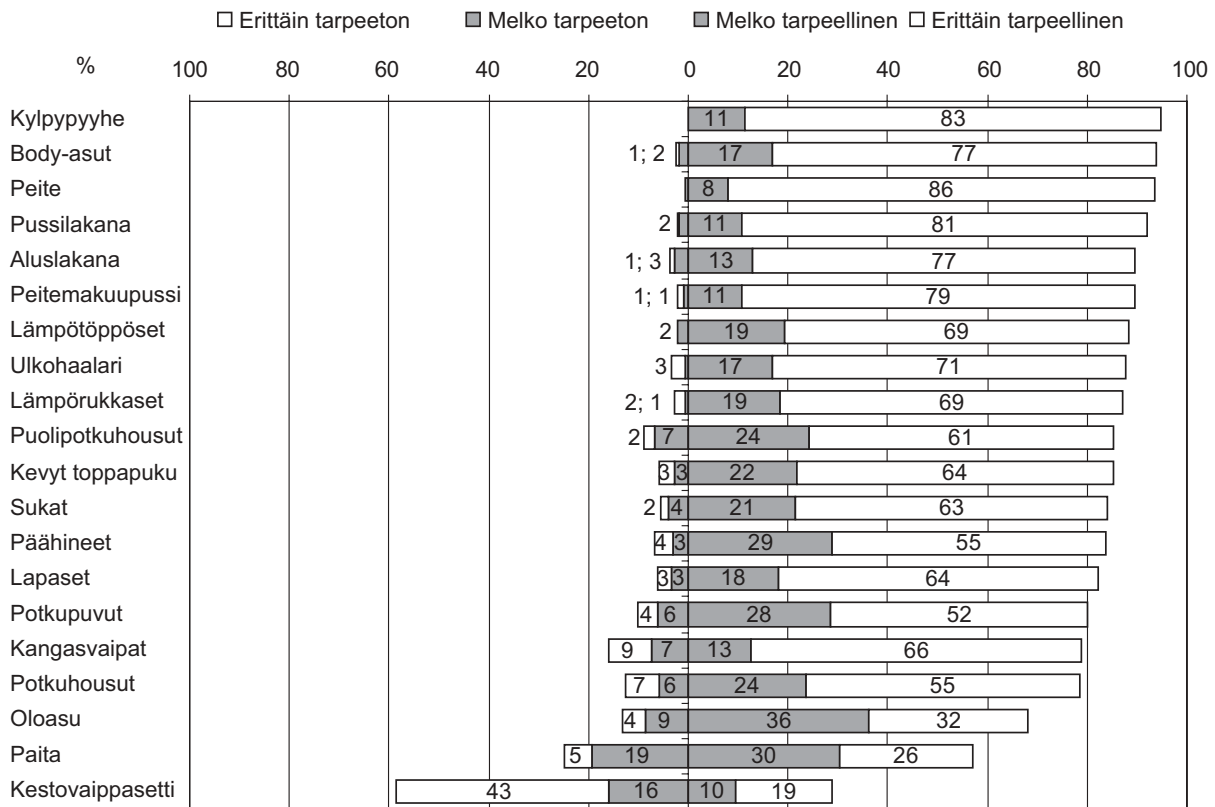
4 Äitiyspakkaus­kyselyn tuotteiden tarpeellisuus

Pakkauksen valinnoita pyydettiin arvioimaan pakkauksen jokaisen tekstiilin ja muun tuotteen tarpeellisuutta. Kuvioista 1 ja 2 nähdään kunkin tuotteen osalta erittäin ja melko tarpeellisina sekä erittäin ja melko tarpeettomina pitävien osuudet. Keskimäinen luokka – ei tarpeellinen eikä tarpeeton – on jätetty kuvasta pois.

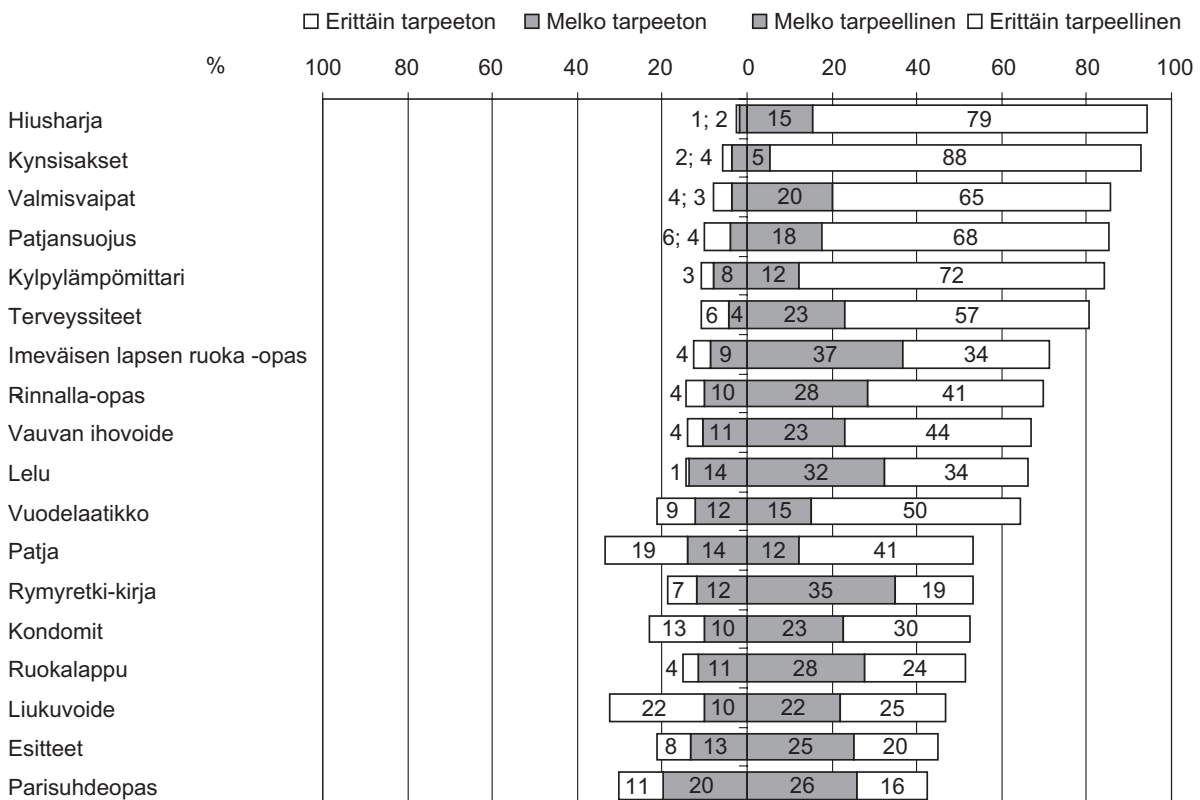
4.1 Tekstiilien tarpeellisuus

Vastaajat pitivät tekstiilejä hyvin tarpeellisina. Ainoastaan kestovaippa jakoi mielipiteet voimakkaasti: 39 prosenttia vastaajista piti sitä tarpeellisena, 59 prosenttia tarpeettomana. Suurin osa vas-

Kuvio 1. Pakkauksen tekstiilien tarpeellisuus.

Kuvio 2. Pakkauksen muiden tuotteiden tarpeellisuus.

taajista piti kaikkia muita tekstiilejä erittäin tai melko tarpeellisina.

Vaatteista tarpeellisimpina pidettiin body-asuja: lähes kaikki vastaajat pitivät niitä melko tai erittäin tarpeellisina. Toiseksi tarpeellisimpia olivat vastaajien mielestä lämpötöppöset ja -rukkaset sekä ulkohaalari. Myös puolipotkuhousut saivat suuren suosion: vastaajista 85 prosenttia piti niitä tarpeellisina. Vähiten tarpeellisena vaatteena pidettiin edelliskyselyn tapaan paitoja: 57 prosenttia piti niitä tarpeellisina ja noin neljännes (24 prosenttia) tarpeettomina. Paitoja tarpeettomina pitävien osuus oli lähes kymmenen prosenttiyksikköä suurempi kuin vuonna 2004, jolloin niitä tarpeettomina piti 15 prosenttia vastaajista (Karhula ym. 2004, 9). Lähes kaikki vaatteet saivat yli 80 prosentin suosion: paidan lisäksi vain oloasua ja potkuhousuja kannatti sitä pienempi osuus vastanneista.

Muista tekstiileistä kylpypyyhettä, peitettä, lakanoita ja peitemakuupussia piti tarpeellisina yli 90 prosenttia vastaajista. Samat tuotteet olivat suosiossa myös vuonna 2004: tuolloin jopa yli 95 prosenttia vastaajista piti niitä melko tai erittäin tarpeellisina (Karhula ym. 2004, 10). Muista tekstiileistä kestovaipan lisäksi vain kangasvaippoja kannatti alle 80 prosenttia vastanneista.

4.2 Pakkauksen muiden tuotteiden tarpeellisuus

Myös pakkauksen muita tuotteita pidettiin hyvin tarpeellisina, joskin hieman vähemmän tarpeellisina kuin tekstiilejä. Suurin osa vastaajista arvioi pakkauksen 18 tuotteesta 15 erittäin tai melko tarpeelliseksi. Arviot tarpeellisimmista tuotteista muistuttivat vuoden 2004 tuloksia: hiusharja säilytti asemansa pakkauksen muista tuotteista tarpeellisimpana – 94 prosenttia vastaajista piti sitä erittäin tai melko tarpeellisena. Seuraavaksi tärkeimpinä tuotteina pidettiin edelliskyselyn tapaan kynsisaksia ja valmisvaippoja, tuotteiden järjestys vain vaihtui. Yli 80 prosentin suosion saivat jälleen myös patjansuojus, kylpylämpömittari ja terveysiteet. (Ks. Karhula ym. 2004, 11.) Vähiten tarpeellisina tuotteina pidettiin patjaa – 33 prosenttia vastaajista piti patjaa melko tai erittäin tarpeettomana – sekä pakkauksen uusia tuotteita liukuvoidetta (32 prosenttia) ja parisuhdeopasta (30 prosenttia). Patjaa pidettiin vähiten tarpeellisena tuotteena myös vuonna 2004 (Karhula ym. 2004, 11).

Suurin muutos tapahtui suhtautumisessa kuvakirjaan: sitä erittäin tai melko tarpeellisena pitävien osuus putosi 24 prosenttiyksikköä vuoteen 2004 verrattuna. Rymyretki-kirjaa piti erittäin tai melko tarpeellisena vähän yli puolet vastaajista, kun vuonna 2004 kuvakirjaa tarpeellisena pitävien osuus oli 77 prosenttia. (Karhula ym. 2004, 11.)

4.3 Tuotteet, joiden pitäisi ehdottomasti sisältyä pakkaukseen

Äitiyspakkauksen ottaneita pyydettiin nimeämään kolme tuotetta, joiden pitäisi ehdottomasti sisältyä pakkaukseen. Kuviossa 3 on esitetty eniten kannatusta saaneet tuotteet; katkoviivalla on merkitty vuoden 2004 tulos. Kolmen tarpeellisimpana pidetyn tuotteen järjestys oli sama kuin edellisessä kyselyssä: tarpeellisimpina pidettiin peitemakuupussia, ulkohaalaria ja body-asuja. Ulkohaalarin kannatus oli kuitenkin 13 prosenttiyksikköä pienempi kuin vuonna 2004. Tämä saattaa johtua siitä, että monen vastaajan mielestä tämän vuoden ulkohaalari oli väriltään liian poikamainen (ks. luku 5).

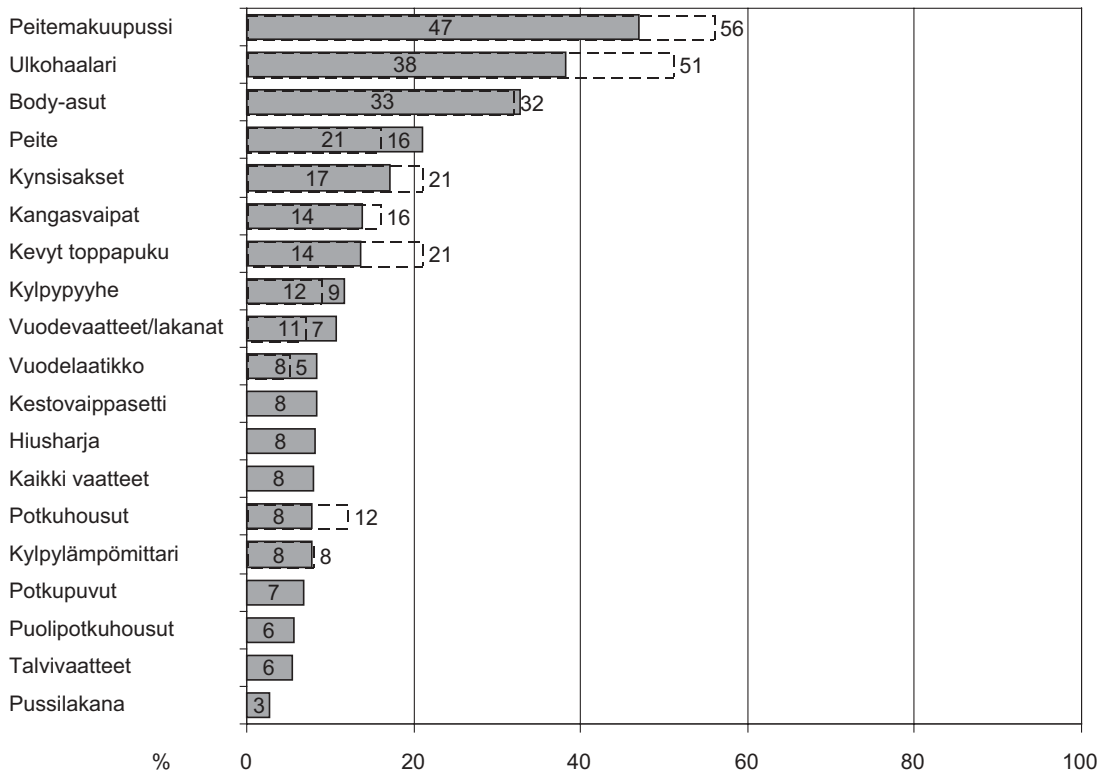
Huomattavaa on, että uusi tuote, kestovaippasetti, pääsi tarpeellisimpina pidettyjen tuotteiden listalle: kahdeksan prosenttia vastaajista nimesi sen pakkauksen kolmen tärkeimmän tuotteen joukkoon.

Ensimmäistä kertaa pakkauksen ottaneet pitivät kangasvaippoja, kylpylämpömittaria ja peitettä selvästi tärkeämpinä kuin ne, jotka olivat ottaneet pakkauksen aiemminkin. Erotus tarpeellisuusarvioissa oli yli kymmenen prosenttiyksikköä. Ne, joille pakkaus oli vähintään toinen, pitivät body-asuja ja ulkohaalaria selvästi tärkeämpinä kuin ensimmäistä kertaa pakkauksen ottaneet. Erotus näiden tuotteiden tarpeellisena pitämisessä oli noin 20 prosenttiyksikköä.

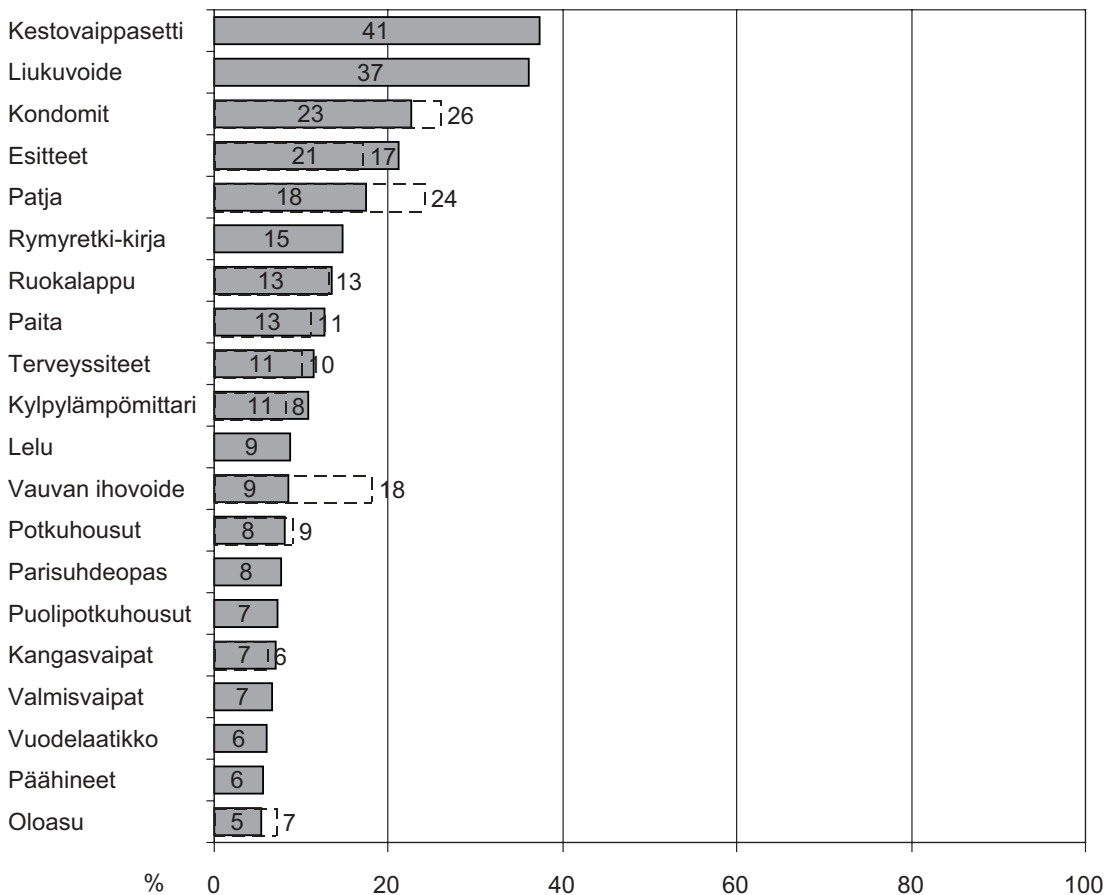
4.4 Vähiten tarpeelliset tuotteet

Vastaajia pyydettiin myös nimeämään kolme tuotetta, joita he pitivät vähiten tarpeellisina. Kyseiset tuotteet näkyvät kuviossa 4. Kestovaippoja pidettiin kaikista tuotteista vähiten tarpeellisena: 41 prosenttia nimesi ne kolmen tarpeettomimman tuotteen joukkoon (ks. myös luku 4.1). Toiseksi vähiten tarpeellisena pidettiin liukuvoidetta (37 prosenttia). Suurin ero edelliseen tutkimukseen oli

Kuvio 3. Tuote, jonka tulee ehdottomasti sisältyä pakkaukseen.

Kuvio 4. Äitiyspakkauksen vähiten tarpeellinen tuote.

kuvakirjan nouseminen tarpeettomimpien tuotteiden listalle: Rymyretki-kirjaa piti vähiten tarpeellisena 15 prosenttia vastaajista, kun vuonna 2004 kuvakirja ei ollut lainkaan tarpeettomimpien tuotteiden listalla (Karhula ym. 2004, 23).

Ne, joille pakkaus oli ensimmäinen, pitivät kondomeja tarpeettomimpana tuotteena selvästi useammin kuin toista tai useampaa kertaa pakkauksen ottaneet. Useamman kerran pakkauksen ottaneet pitivät kylpylämpömittaria ja liukuvoidetta tarpeettomimpina tuotteina useammin kuin ensimmäistä kertaa pakkauksen ottaneet.

Äitiyspakkauksen tekstiilejä pidettiin hyvin tarpeellisina. Kestovaippaa lukuun ottamatta suurin osa vastaajista piti kaikkia tekstiilejä tarpeellisina.

Myös suurinta osaa pakkauksen muista tuotteista pidettiin tarpeellisina, ainoastaan liukuvoide, esitteet ja parisuhdeopas saivat alle 50 prosentin kannatuksen.

Kestovaipat jakoivat mielipiteet: ne pääsivät sekä tärkeimpinä että tarpeettomimpina pidettyjen tuotteiden listalle.

5 Tyytyväisyys pakkauksen tuotteiden laatuun

Vastaajien tyytyväisyyttä tuotteiden laatuun selvitettiin kysymällä, oliko pakkauksessa tuotteita, joiden laatu ei ollut vastaajan mielestä hyvä. Laadulla tarkoitettiin käyttömukavuutta, kestävyyttä, pestävyyttä tai värejä. Halutessaan vastaajat saivat tarkentaa, mihin tuotteisiin he eivät olleet tyytyväisiä ja mikä niissä oli vikana.

5.1 Tyytyväisyys tekstiilien laatuun

Tyytymättömyys pakkauksen tuotteiden laatuun oli selvästi suurempi kuin edellistutkimuksessa: 46 prosenttia vastaajista löysi jotain kritisoitavaa tuotteiden laadusta, kun vuonna 2004 laatuun tyytymättömiä oli 34 prosenttia. (Karhula ym. 2004, 12.) Hieman alle puolet vastaajista (45 prosenttia) kommentoi tekstiilien laatua lisäksi avoimella kommentilla.

Suurin yksittäinen tyytymättömyyden aihe oli vaatteiden värit tai kuosit. Noin kolmannes avoi-

men kommentin antaneista kritisoi värejä. Varsinkin ulkohaalarin väriä moitittiin. Vaatteiden toivottiin mieluummin olevan yksivärisiä ja/tai neutraaleja:

Joidenkin tuotteiden (esim. toppapuku) väri ei miellyttä silmää. Itse suosin yksivärisiä tekstiilejä myös lapsille.

Melkeinpä kaikki vaatteet ovat turhan värikkäitä! Mielestäni olisi parempi jos vaatteet olisi neutraalin värisiä (valkoinen, beige, luonnonvalkoinen) – silloin niitä tulisi enemmän käytettyä.

Toppapuku liian poikavärinen, mieluummin neutraalimpi väritys tulevaisuudessa.

Vaatteiden kuosit ovat hiukan vanhanaikaisia. Itseäni miellyttäisivät eniten neutraalin väriset, yksiväriset vaatteet kuvioitujen sijaan.

Värit voisivat olla neutraalimpia, eli ei selviä tyttö-poika-värejä.

Suurin osa kritiikistä koski yksittäisten tekstiilien laatua. Potkupuvuista ja housuista sanottiin mm. seuraavaa:

Kokopotkupuvussa vetoketju painaa lapsen kaulaa, joten se on jäänyt vähälle käytölle.

Puolipotkuhousuissa vyötärön kuminauha puristi pullean pojan masua, täytyi vaihtaa.

Potkupuvussa voisi vetoketjun sijasta olla napit, jos ei voi laittaa nappeja niin ainakin ”kaksipuolinen” vetoketju, että vaippa on helpompi vaihtaa.

Vaaleansininen potkupuku on ”peltimäinen” pesun jälkeen.

Yhden potkupuvun kangas aika ohutta eli epäilen ettei se kestä hyvänä montakaan pesua.

Body-asuistakin löytyi kritisoitavaa:

Body-asussa saumoja auki heti uutena, muut tuotteet ok kestävyydeltään.

Bodyt (ainakin yksi) on liian tiheätä puuvillaa → kuuma + vaikea pukea päälle.

Paidat eivät olleet kaikkien mielestä käytännöllisiä. Varsinkin kietaisupaitoja kritisoitiin.

Kietaisupaidat hankalia – kietaisubody parempi.

Kietaisupaidan nauhat irtosivat jo toisella käyttökerralla.

Paita, jossa nauhat; lapsella aina selkäpuoli paljaana, kun sylissä mönkiessä paita nousee.

Jotkut vastaajat kritisoivat kestovaippasettiä. Miellipiteitä äitiyspakkauksen kestovaipoista on käsitelty erikseen luvussa 8.2. Muutamia kommentteja saivat myös sukat – niiden resoreita pidettiin liian tiukkoina – sekä kypärämyssy ja oloasu. Loput kommentit koskivat yksittäisiä tuotteita.

5.2 Tyytyväisyys pakkauksen muiden tuotteiden laatuun

Myös pakkauksen muiden tuotteiden laatuun oli aiempaa tyytymättömpiä. Tyytymättömien osuus, 16 prosenttia vastaajista, oli 8 prosenttiyksikköä suurempi kuin vuonna 2004 (ks. Karhula ym. 2004, 16).

Suurin osa kommentteista (56 prosenttia) koski kynsisaksia ja oli useimmiten seuraavan kaltaisia:

Kynsisakset tänä vuonna olleet todella huonot: jäykät ja leikkasivat huonosti – menivät roskiin.

Ruokalappu ja hiusharja saivat muutamia mainintoja:

Hiusharjan harjaosa on todella karhea.

Ruokalapun kiinniketarra irtosi heti.

Loput kommentteista olivat yksittäisiä mainintoja eri tuotteista.

Laatuun tyytymättömien osuus oli sekä tekstiilien että muiden tuotteiden osalta edellistä tutkimusta suurempi.

Suurin yksittäinen tyytymättömyyden aihe oli vaatteiden värit.

Muista tuotteista eniten kritiikkiä osakseen saivat kynsisakset – vastaajat pitivät niitä kankeina ja huonosti leikkaavina.

6 Mitä tuotteita pakkaukseen tulisi lisätä?

Äitiyspakkauksikyselyssä selvitettiin, mitä tuotteita vastaajat haluaisivat lisätä pakkaukseen. 80 prosenttia vastaajista ehdotti tuotteita lisättäväksi; moni ehdotti useampaa tuotetta. Eniten pakkaukseen toivottiin lisää vaatteita.

Vaatteista toivottiin erityisesti lisää bodeja – sekä pitkä- että lyhythihaisia – ja pieniä vaatteita. Bodeja ja pieniä vaatteita toivottiin eniten myös vuonna 2002, kun tuotteiden lisäämistä pakkaukseen viimeksi kysyttiin (Blomgren ym. 2002, 21).

Body-asuja.

Kangasharsoja sekä 50 cm:n vaatteita. Ihan vastasyntyneelle olisi kaivannut pari pukua.

Lyhythihaisia bodyja.

Flera bodyr, i tunnare och tjockare material.

Osa toivoi myös isompia vaatteita:

Isompia potkuhousuja, koska niitä vaikea löytää kauppoista.

Vaatteita lisää, 70 cm+ kokoisia.

Potkupukuja ja varsinkin puolipotkuhousuja toivottiin lisää:

Lisää bodyja ja puolipotkareita.

Potkupukuja, koska toimivat hyvin yökkäreinä.

Puolipotkuhousut ovat käytännöllisempiä kuin kokopotkarit. Napeilla oleva ohut potkupuku yöksi.

Kannatusta lisättäviksi vaateiksi saivat myös sukat ja sukkahousut, kietaisuvaatteet, välipuvut, kuten fleecetasut, ja yöpuvut. Osa toivoi ylipäättään lisää vaatteita.

Muista tuotteista eniten kannatusta saivat tuttipullo ja tutti: palautetta antaneista 22 prosenttia toivoi tuttipulloa ja 12 prosenttia tuttia lisättäväksi pakkaukseen. Tuttia toivottiin eniten myös vuonna 2002; tuttipullo sisältyi tuolloin vielä pakkaukseen (Blomgren ym. 2002, 21). Useita mainintoja saivat myös harsot (9 prosenttia) ja erilaiset oppaat (8 prosenttia). Muutamia mainintoja saivat

kuumemittari, liivinsuojukset, lusikka, niistäjä, nokkamuki, pesuaine, rintakumi ja/tai -pumppu, talkki, tyyny, vaipat ja viltti. Pari vastaajaa toivoi myös luvia ja kuvakirjaa lisättäväksi pakkaukseen, vaikka ne löytyvät pakkauksesta nytkin.

Pakkaukseen toivottiin eniten lisättäväksi vaatteita; erityisesti bodeja ja pieniä vaatteita.

Muista tuotteista eniten kannatusta saivat tutti ja tuttipullo.

7 Mielipiteitä kuvakirjasta

Lähes kaikki vastaajat (92 prosenttia) olivat tutustuneet Rymyretki-kirjaan. Yhtä suuri joukko aikoi käyttää kirjaa myös myöhemmin. 62 prosenttia vastaajista antoi palautetta Rymyretki-kirjasta avoimella kommentilla. Suurin osa palautteesta (72 prosenttia) oli myönteistä – erityisesti väreistä pidettiin.

Ihan ok. Selkeät kuvat ja kirkkaat värit. Hyvä ”ensikirja” pikkuvauvalle.

Kivat värit ja mukavia vauvanhoito-ohjeita.

Jotkut vastaajat pitivät kirjaa positiivisesti erilaisena, ideoita herättävänä ja vuorovaikutusta tukevana:

Kirja on hauska ja lapsi saa osallistua kirjan lukuun. Kirjasta saa joka lukukerralla erilaisen. Iloinen!

Kirja on hyvä ideoiden herättäjä.

Mielenkiintoinen. Jatkossa varmasti tarpeellinen ja mukavaa yhdessäoloa.

Mukava, erilainen kuin muut. Tukee vauvan ja vanhempien yhdessäoloa ja vuorovaikutusta.

Todella hyvä, että vanhempia kannustetaan tällä tavoin koskettelemaan vauvaa.

Kritiikkiäkin esitettiin. Osa vastaajista toivoi ”tavallista”, perinteistä kuvakirjaa, jossa on loruja ja leikkejä.

Kuvat kiinnostavat vauvaa, mutta toivoisin kirjaan loruja tai runoja 'leikkivihjeiden' tilalle.

Olisin kaivannut kirjaa, jossa olisi ollut perinteisiä loruja ja leikkejä, joita voi vauvan kanssa leikkiä.

Perinteinen esine-kuvakirja on lapsen kannalta selkeämpi ja sanojen oppimisena parempi.

*Turhaa aikuisille tekee sellaista kirjaa lasten kuvilla. Petyin, kun siitä ei voinutkaan lukea lapselle loruja tai satuja. Peuhata ihmiset osaavat ilman paksusi-
vuista kirjaakin.*

Kaksikielisyydestä annettiin palautetta puolesta ja vastaan:

Kaksikielisyys huonosti toteutettu. Kivempi, jos olisi 2 eri kirjaa / eri paketit ruotsinkielisille / kirjan takana ruotsinkielinen osio.

Kaksikielisyys plussaa!

Ruotsinkielisyys ärsyttää. Parempi olisi, että voisi valita suomen- tai ruotsinkielisen.

Osa piti kirjaa kummallisena ja kuvia epäselvinä:

En ymmärtänyt kirjan ideaa. Laitoin sen heti paperinkeräykseen. Minusta tosi turha, rahan hukkausta.

Kuvitus ja erityisesti värit ovat mielestäni aika omituiset.

Kuvitus on epäselvä ja kirjan olemus on mielestäni huono.

Jotkut vastaajat kokivat, että kirja oli suunnattu isille:

Kiva, että siinä on otettu isätkin huomioon!

Meillä mies kyllä uskaltaa leikkiä luonnostaankin.

Miksi suunnattu toiselle sukupuolelle?

”Palikkamalli”, ehkä hyvä ensikertalaiselle isälle.

Perheessä ei ole isää, joten kyseistä kirjaa ei lueta.

8 Vaippojen käyttö ja kestovaipat

Äitiyspakkauskyseilyssä haluttiin selvittää, missä määrin perheessä käytetään kertakäyttö- ja kestovaippoja ja mitä mieltä vastaajat olivat äitiyspauksen kestovaippasetistä.

8.1 Vaippojen käyttö

Suurin osa vastaajista (81 prosenttia) ilmoitti käyttävänsä vauvallaan enimmäkseen tai aina kertakäyttövaippoja. Niiden käyttö kuitenkin väheni huomattavasti: vielä vuonna 2004 lähes kaikissa perheissä (96 prosenttia) käytettiin enimmäkseen tai aina kertakäyttövaippoja, vuonna 2006 osuus oli siis 15 prosenttiyksikköä pienempi kuin edellisessä tutkimuksessa (Karhula ym. 2004, 23).

Kestovaippojen käyttö vastaavasti yleisty: 13 prosenttia vastaajista ilmoitti perheessään käytettävän enimmäkseen tai aina kestovaippoja, kun 2004 kestovaippoja paljon käyttävien osuus oli vain kolme prosenttia (Karhula ym. 2004, 23). Kestovaippojen käyttö näytti olevan yhteydessä koulutukseen: mitä korkeampi koulutus äidillä oli, sitä useammin perheessä käytettiin kestovaippoja. Korkeakoulutetuista äideistä 15 prosenttia käytti lapsellaan paljon tai enimmäkseen kestovaippoja, kun peruskoulun käyneistä yksikään ei käyttänyt niitä lapsellaan. Pelkästään peruskoulun käyneiden osuus vastanneista on niin pieni (7 prosenttia), että koulutuksen välisiä eroja vaippojen käytössä voidaan pitää vain suuntaa-antavina. Koulutusryhmien väliset erot kestovaippojen käytössä näkyivät myös vuoden 2004 tutkimuksessa: tuolloin korkeakoulutetuista 8 prosenttia käytti lapsellaan kestovaippoja, peruskoulun käyneistä ei kukaan (Karhula ym. 2004, 23).

57 prosenttia vastaajista kommentoi vaippojen käyttöä lisäksi avoimella kommentilla. Lähes puolet palautetta antaneista (46 prosenttia) oli sitä mieltä, että kestovaipoista aiheutuu liikaa pyykkiä ja vaivaa:

Huono omatuntohan siitä tulee, mutta oma jakaminen ei ainakaan vielä ole niin hyvä, että ylimääräistä pyykkiä jaksaisi pestä.

Kertakäyttöiset vaipat ovat mukavat päällä, varmat ja helppo vaihtaa. Luonnon kuormittaminen tosin huolettaa.

Kolmen lapsen äitinä en jaksaa / viitsi kestovaippailla. Työlästä ja sotkuista. Vaippojen lisäksi vaatepyykki lisääntyy kun kestovaipat eivät ole niin varmoja. Ja kestovaippojen kertahankintahinta kallis ja vauva kasvaa niin hurjasti että jäävät äkkiä pieneksi.

Kun äiti on synnytyksestä väsynyt ja opettelee uuden vauvan hoitamista ym., ei ole jaksanut kiinnostaa ja

opetella kestovaippojen käyttöä. Voi olla jos seuraavan lapsen kanssa käyttäisi...

16 prosenttia kommentoineista suunnitteli alkavansa käyttää kestovaippoja tulevaisuudessa:

Aiomme kokeilla kestovaippoja kertakäyttöisen ohella heti kun saadaan aikaiseksi.

Kestovaippa vähän liian iso vielä, mutta myöhemmin tulee käyttöön. Myös kertakäyttövaippoja käytetään jatkossa kuitenkin.

Toistaiseksi on riittänyt haastetta muissa vauvanhoitoasioissa. Kunhan kakkaaminen harvenee, kokeilemme kestoja!

Monet vastaajat (15 prosenttia kommentoineista) halusivat kertoa, missä tilanteessa käyttävät kestotai kertakäyttövaippoja:

Kertakäyttövaippoja käytämme vain kun lähdemme kauppaan.

Kun lapsi syntyi, meillä oli kolme vaippaikäistä. Vanhin oppi onneksi pian potalle ja keskimäinen kävelemään, joten pyykki väheni sen verran, että käytin jonkin verran kestovaippoja. Kahdella ensimmäiselläkin käytin kesäaikana jonkin verran kestovaippoja. Keskimmaisella myös talvella ihottuman takia.

Vastasyntyneellä käytimme ensin kertakäyttövaippoja öisin (ä-pakkauksen näytteet) jonka jälkeen siirryimme kokonaan kestovaippoihin. Harsoja pakkauksessa saisi olla enemmän!

Öisin ja matkustettaessa kertakäyttövaippoja, muuten kestovaippoja.

Osa vastaajista kertoi, ettei aio käyttää kestovaippoja:

Aluksi ajateltiin kestovaippoja, mutta sittemmin luovuttiin ajatuksesta.

Kestovaipat todella epämiellyttäviä, koko ajatuskin kuvottaa! Ehdottomasti pois äitiyspakkauksesta!

Tänker inte börja använda tygblöjor, skulle hellre ha haft mera kläder i förpackning, som nu föll bort p.g.a tygblöjan + blöjbyxan.

Kestovaippoja myös kehuttiin:

Kestovaipat imukykyisempiä ja ekologisempia kuin kertakäyttövaipat eivätkä ne aiheuta pyllyn punotamista. Kestovaipat eivät myöskään haise kuten kertakäyttövaipat. Kestovaipat ovat myös suht vaivattomia. Roskasäkin raahaamisessa on suurempi vaiva.

8.2 Mielipiteet äitiyspakkauksen kestovaipoista

74 prosenttia äitiyspakkauksen ottaneista ei ollut käyttänyt pakkauksen kestovaippasettiä lainkaan, 16 prosenttia oli käyttänyt sitä jonkin verran ja 10 prosenttia paljon. 77 prosenttia vastaajista antoi lisäksi avointa palautetta kestovaippasetistä.

Lähes puolet palautetta antaneista piti kestovaippoja turhina tai itselleen tarpeettomina:

Ei mielestäni välttämätön äitiyspakkaukseen. Jokainen voi valita itse mieltymyksen mukaan vaippavaihtoehdon.

Meille turha, mutta hyvä idea jos haluaa sellaista kokeilla.

Mieluummin olisin ottanut sen tilalle vaatteita. Niille, jotka käyttävät kestovaippoja, varmasti tarpeellinen starttipaketti.

Reilu kolmannes vastaajista piti hyvänä, että äitiyspakkauksessa oli kestovaippasetti:

Hienoa, että ekologisuus on tuotu myös äitiyspakkaukseen!

Hyvä mahdollisuus tutustua vaivatta kestovaippavaihtoehtoon. Testataan varmasti myöhemmin kun vaippojen kulutus hieman vähenee.

Kestovaippasetti on erinomainen lisä äitiyspakkaukseen ja ollut jatkuvassa käytössä. Kestovaippoja voisi olla enemmänkin.

Oikein hyvä olla pakkauksessa! Kestovaippa ry:ltä voisi pakkaukseen liittää infoa!

Reilu kolmannes palautetta antaneista kritisoi kestovaipan kokoa tai laatua:

Har av kompisar hört att de släpper genom allt, så har inte provat ännu.

Ei paras mahdollinen, oli hankala laittaa sisus ja kuori yhdessä. Mieluummin taskuvaippa tai erillinen sisävaippa + kuori.

Hengittää huonosti, voisi vaihtaa esim. villahousuun. Vaippa jäi meillä pian pieneksi, villahousuilla myös pidempi käyttöikä.

Hyvä että kestovaippoja tuodaan tutuksi, mutta ko. vaippa on kova, inhottava koppura.

Kestovaipan kuoressa liian heikko pinnote – halkeilee alle 10 pesukerran jälkeen.

Käytämme aina kotona omia kestovaippoja (harsovaippoja + ruskovillahousuja). Ne toimivat paremmin kuin pakkauksessa olevat. Kuori voisi olla hieman hengittävämmästä ja pehmeämmästä materiaalista.

Tosi hyvä idea, mutta vaippa on sopiva vasta n. 6 kk ikäiselle, eli vähän pienempi koko mukaan?

Suurimmassa osassa perheitä (81 prosenttia) käytetään enimmäkseen kertakäyttövaippoja.

Kestovaippojen käyttö on kuitenkin yleistynyt. Vastaajista 13 prosenttia sanoi käyttävänsä vauvallaan enimmäkseen tai aina kestovaippoja, kun vuonna 2004 kestovaippoja paljon käyttäviä oli vain kolme prosenttia.

9 Mielipiteet parisuhdeoppaasta

Äitiyspakkauksen valinneista 70 prosenttia oli lukenut parisuhdeoppaan. Vastaajilla oli mahdollisuus kertoa avoimella kommentilla, mitä mieltä he olivat oppaasta. Palautetta antoi 57 prosenttia vastaajista.

Suurin osa kommentteista (80 prosenttia) oli myönteisiä – opasta pidettiin asiallisena ja tarpeellisenä.

Aika tuttua asiaa, mutta nuorille ja ”ensikertalaisille” varmaan tarpeen.

Hienoa, ettei siinä syyllistetty ketään. Erittäin rakentavasti ja parisuhdetta kunnioittaen kirjoitettu. Mieskin on lukenut!

Kattava katsaus tähän elämäntilanteeseen ja varmasti hyvä lukea kaikkien vanhemmiksi tulleiden.

16 prosenttia vastaajista löysi oppaasta kritisoitavaa. Osan mielestä opas oli masentava, osa piti sitä itselleen tarpeettomana.

Antoi melko negatiivisen kuvan vauvaperheen arjesta – todellisuus ei onneksi aina vastaa oppaan antamaa kuvaa!

Onnellisessa odotuksen olotilassa oppaan kommentit pettämisestä ym. tuntuivat masentavilta ja rajuilta. Lopetin siihen lukemisen.

Parisuhteessa olevalle varmaan tarpeellinen, näin yksin olevalle ei.

Jotkut vastaajat mainitsivat, että mies ei ollut lukenut opasta:

Oppaassa on tärkeitä asioita, joskin miehet jättävät sen lukematta opas-sanan takia.

Äiti on lukenut, mutta isä ei, ja näin asia ei mene perille. Luulen, että äiti on kuullut nämä asiat moneen kertaan ja olisikin hyvä jos opas suunnattaisiin isille, niin tällöin se ehkä luettaisiin ja ymmärrettäisiin paremmin monia asioita.

10 Pitäisikö pakkaukseen sisältyä matkavesipullo?

Äitiyspakkauksessa ei tällä hetkellä ole matkavesipulloa. Pakkauksen valinnoilta tiedusteltiin, pitäisikö pullon heidän mielestään sisältyä pakkaukseen. Kysymys jakoi mielipiteet: hieman yli puolet vastaajista katsoi, että pakkaukseen tulisi lisätä matkavesipullo, hieman alle puolet oli sitä vastaan. 79 prosenttia vastaajista perusteli kantaansa avoimella kommentilla.

Monen mielestä matkavesipullo on välttämättömyys, joka pitää kuitenkin joskus hankkia, koska imetys ei kaikilta onnistu:

Fast man ammar är det bra att ha en nappflaska.

Kyseessä varmasti kaikille jossain vaiheessa tarpeellinen perustarvike.

Tuttipullo olisi hyvä. Kaikilla äideillä ei imetys onnistu ollenkaan, tai alussa voi tarvita lisämaitoa, jota joutuu antamaan pullosta.

Tycker inte att flaskan betyder att FPA tar ställning till amning/flaskmatning. Flaska behövs ändå i något skede.

40 prosenttia kommentoineista piti tuttipulloa tarpeettomana. Imetettävän lapsen ei katsottu tarvitsevan vettä, ja tuttipullon voi tarvittaessa ostaa itse.

Eihän nykyään edes suositella veden juottamista että ei mene kivennäistasapaino vauvalla sekaisin.

Sellainen on halpa hankkia itse, jos sitä tarvitsee. Olen myös sitä mieltä, että janojuoma on hyvä hörppiä mukista eikä pullosta.

Täysimetetty vauva ei tarvitse rintamaidon lisäksi vettä. Pulloton pakkaus tukee imetystä.

11 Eri tekijöiden tärkeys äitiyspakkauksessa

Äitiyspakkauksen valinnoilta kysyttiin, mitä tekijöitä he pitivät äitiyspakkauksessa tärkeinä. Mitattavia asioita olivat trendikäs yleisilme, tekstiilien neutraalit värit, tuotteiden hyvä laatu, tuotteiden kotimaisuus sekä tuotevalikoiman monipuolisuus. Vastaajat arvioivat kutakin tekijää asteikolla erittäin tärkeä, melko tärkeä, jonkin verran tärkeä, vain vähän tärkeä tai ei lainkaan tärkeä.

Tärkeimpänä tekijänä pidettiin pakkauksen tuotteiden hyvää laatua: lähes kaikki vastaajat (99 prosenttia) pitivät sitä tärkeänä. Seuraavaksi tärkeimpänä (91 prosenttia) pidettiin tuotevalikoiman monipuolisuutta.

Äitiyspakkauksen kotimaisuusasteesta on ollut viime aikoina paljon keskustelua eri viestimissä. Kotimaisuusasteen pieneneminen on kirvoittanut huolestuneita kommentteja kotimaisilta vaatevalmistajilta ja tavallisilta suomalaisilta. Äitiyspakkauksikyselyssä selvitettiin kotimaisuuden tärkeyttä. 81 prosenttia vastaajista piti kotimaisuutta tärkeänä. Kotimaisuus oli kuitenkin mitattavista asioista vasta kolmanneksi tärkein tuotteiden hyvän laadun ja tuotevalikoiman monipuolisuuden jälkeen. Myös Suomen Kuvalehden tekemän tutkimuksen mukaan suomalaiset arvostavat äitiyspakkaukses-

sa kotimaisuutta: 87 prosenttia suomalaisista piti erittäin tärkeänä tai tärkeänä, että pakkauksen vaatteet on valmistettu Suomessa. (Pöntinen 2006.) Laki julkisista hankinnoista kuitenkin kieltää Kelaa suosimasta kilpailutuksessa kotimaista tuotantoa.

Vuoden 2006 pakkauksen tuotteiden värejä kritisoitiin paljon (ks. luku 5). Värejä pidettiin hyvin tärkeinä: vastaajista kolme neljäsosaa piti erittäin tai melko tärkeänä, että pakkauksen tuotteet ovat neutraalin värisiä. Vähiten tärkeänä pidettiin pakkauksen trendikästä yleisilmettä: hieman yli puolet vastaajista piti sitä erittäin tai melko tärkeänä, noin viidenneksen mielestä pakkauksen trendikkyys oli vain vähän tai ei lainkaan tärkeä.

Reilu kolmannes vastaajista tarkensi avoimella kommentilla tärkeinä pitämiään asioita. Heistä 40 prosenttia painotti tuotteiden laadun tärkeyttä. Laadulla tarkoitetaan tässä turvallisuutta, käyttömukavuutta ja pestävyyttä.

Turvallisuus, käyttömukavuus, hyvä pesun kesto.

Vaatteet käytännöllisiä eli helposti puettavia, ja pesu mahdollinen 60 asteessa.

Vauvalle hyvätuntuiset tuotteet. Esim. ei kiristäviä kumilankoja vyötärössä (Pippi-housuissa ikävä kylä on).

Viidennes kommentoineista korosti erikseen värien tärkeyttä:

Unisex on todella tärkeää, värit siis neutraalina: kelmainen, vihreä, valkoinen.

Vaatteet eivät olleet neutraalin värisiä. Lähes kaikki vaatteet olivat vaaleansinisiä. Pidän tärkeänä, että vaatteet neutraaleita. Potkuhousut ovat myös epäkäytännöllisiä ja rumia, 80-lukua. Pidän tärkeänä myös sitä, että vaatteita voi yhdistellä (eli värit sopivat yhteen).

Monet mainitsivat kotimaisuudesta:

Kotimaisuus tärkeää. Vähentäkää vaikka tuotteita, mutta kotimaisuus-% korkeammaksi.

Ymmärrän, etteivät tuotteet kustannussyistä voi olla suomalaisia, mutta se on toisaalta ikävää – eikö se ole alkuperäinen idea? Jäimme kaipaamaan käytännöll-

lisiä perustuotteita (kietaisubody jne.) Nykyään sellaisia on todella paljon eri valmistajilla.

Jotkut esittivät vaatteiden kokoja koskevia toiveita:

Esim. ulkohaalari jää usein käyttämättä kun se on lapsen synt. ajasta riippuen väärän kokoinen. Voisiko olla esim. kahta kokoa josta voi valita lapsen synt. ajan mukaan.

Koot pitäisi olla kaikki 50–60 cm, jotta pääsee alkuun vauvan kanssa.

Osa vastaajista toivoi pakkaukseen valinnaisuutta:

Jos olisi mahdollista saada pienelle ja isolle vauvalle omat pakkaukset.

Tuotteiden valinta voisi olla vuorovaikutteista siten, että esim. netissä voisi ruksata mitä ottaa. Näin ei jäisi kaappeihin pyörimään käyttämättömiä tuotteita ja valmistajat saisivat näin palautetta, mitkä tuotteet ovat tarpeellisia. Tuotteita saa valita tietyn summan verran. Ylimääräisiä tuotteita voi ostaa rahalla. Ps. Isän idea, jota lämpimästi kannatetaan.

Jotkut vastaajat painottivat perustarvikkeiden tärkeyttä:

Pakkauksen parasta antia ovat perushoitotarvikkeet ja vaatteet. Hienoa, että pakkauksesta löytyy kesto-vaippa. Vaikka se olikin hiukan ”kömpelö”, on ajatus tärkein.

Tuotteiden hyvä laatu on äitiyspakkauksessa tärkeintä, pakkauksen trendikäs yleisilme on mitattavista asioista vähiten tärkein.

Vaatteiden värien toivotaan olevan neutraaleja.

12 Tiedon saaminen äitiyspakkauksesta

12.1 Äitiyspakkaukskysely

Suurin osa (85 prosenttia) vastaajista oli käynyt Kelan internet-sivuilla tutustumassa pakkauksen sisältöön. Internet-sivuilla käytiin aiempaa selvästi ahkerammin: vuonna 2004 sivuilla kävi hieman

alle kaksi kolmasosaa (65 prosenttia) vastaajista – käyttö oli 20 prosenttiyksikköä korkeampi kuin vuonna 2004 (Karhula ym. 2004, 7). 79 prosenttia äitiyspakkauskyseleyn vastanneista kommentoi sivuja avoimella kommentilla. Lähes kaikki kommentit olivat positiivisia: sivuja pidettiin selkeinä ja informatiivisina.

Kuvat erittäin hyviä ja sivusto selkeä. Sain kaiken haluamani tiedon selville.

Sivuilta sai hyvän kuvan paketista ja sen sisällöstä. Tieto mielestämme helposti löydettävissä.

Joillakin vastaajilla oli ongelmia sivuston latautumisessa ja kuvien aukeamisessa:

Kuvien avautuminen suureksi on olennoista. Kokotiedot selkeät. Sivusto ei auennut joka yrittämällä.

Muistaakseni käyttö oli kankeaa (avautuminen), muuten kuvat olivat kyllä selkeitä.

Kehittämisehdotukset koskivat kuvien kokoja sekä tuotteista ja pakkauksen vaihtumisajankohdasta tiedottamista:

Hyvät kuvat. Olisin kaivannut tietoa tuotteiden valmistajasta ja alkuperästä.

Kuvat selkeitä ja muuten hyviä, ehkä isompi kuva / kuvat olisivat vielä parempia. Tuotteiden kuvaus ok.

Kuvat ok, informatiivisuus ok, suomalaisuudesta olisin kaivannut enemmän tietoa.

Pakkauksen vaihdoksesta olisi voitu ilmoittaa tarkemmin. Sain kuin sainkin uuden [pakkauksen] – jos olisin saanut vanhan, olisin tahtonut rahana.

12.2 Raha-avustuskysely

Rahakorvauksen valinnoilta kysyttiin, miten he olivat pääasiassa saaneet tietoa äitiyspakkauksesta, sen hankkimisesta ja pakkauksen sisällöstä. Monet vastaajat olivat maininneet useampia vaihtoehtoja.

Reilu neljännes (28 prosenttia) vastaajista oli saanut Kelan Internet-sivuilta tietoa äitiyspakkauksesta yleensä. Vain prosentti vastanneista kertoi saaneensa tietoa pääasiassa Kelan toimistosta. Kolme

prosenttia rahakorvauksen valinnoista ei ollut saanut tietoa äitiyspakkauksesta lainkaan.

Vastaajista lähes 60 prosenttia oli saanut tietoa äitiyspakkauksen hankkimisesta neuvolasta, 13 prosenttia Kelan Internet-sivuilta, kuusi prosenttia ystäviltä ja tuttavilta. Kolme prosenttia kertoi saaneensa tietoa pakkauksesta Kelan toimistosta ja kolme prosenttia ei ollut saanut tietoa lainkaan.

Puolet vastaajista sai pääasiassa tietoa pakkauksen sisällöstä Kelan internet-sivuilta. Seuraavaksi yleisin tiedonlähde oli ystävät ja tuttavat: 17 prosenttia vastaajista kertoi saaneensa heiltä tietoa pakkauksen sisällöstä. Viisi prosenttia sai tietoa neuvolasta ja vain prosentti Kelan toimistosta. Seitsemän prosenttia vastaajista sai tietoa pakkauksen sisällöstä jostain muualta, esimerkkeinä mainittiin lapsimessut, esitteet, Kelan lehdet, aiemmin otetut pakkaukset sekä Internetin keskustelupalstat. Muutamat vastaajat kertoivat tutustuneensa äitiyspakkauksen vasta saatuaan aiemmin ottamansa oman pakkauksen.

Suurin osa äitiyspakkauksen valinnoista oli käynyt Kelan Internet-sivuilla. Sivuja pidettiin selkeinä ja informatiivisina. Kehitysehdotukset koskivat kuvien kokoa sekä tarkempaa tiedottamista tuotteista ja pakkauksen vaihtumisajankohdasta.

Kelan Internet-sivut olivat rahakorvauksen valinnoille tärkein äitiyspakkauksesta ja sen sisällöstä tiedottamisen kanava. Äitiyspakkauksen hankkimisesta saatiin useimmiten tietoa neuvolasta.

13 Äitiysavustuksen rahakorvauksen suuruus

Äitiysavustuksen rahakorvauksen suuruus on tällä hetkellä 140 euroa. Äitiyspakkauksen valinnoilta kysyttiin, kuinka suuri rahakorvauksen olisi pitänyt olla, jotta he olisivat valinneet sen äitiyspakkauksen sijaan.

Vastaajien ilmoittamat summat sopivasta rahakorvauksesta vaihtelivat 140 eurosta jopa tuuhanteen euroon. Keskimääräiseksi summaksi saatiin 278 euroa, mikä vastaa suurin piirtein pakkauksen myyntihintaa. Myyntihinta on se summa, jolla äitiyspakkausta myydään henkilöille, jotka haluavat

äitiyspakkauksen mutta eivät ole siihen oikeutettuja. Vastaajien ilmoittamista summista saatu keskiarvo on lähes sama kuin vuonna 2002, kun sopivaa rahakorvausta viimeksi kysyttiin (Blomgren ym. 2002, 5). Vastaajista 37 prosenttia ilmoitti, että rahakorvauksen tulisi olla 140–200 euroa, jotta he harkitsisivat sen ottamista. 43 prosenttia vastaajista arvioi, että rahakorvauksen sopiva suuruus olisi 200–300 euroa. Viisi prosenttia arvioi sopivan rahakorvauksen suuruudeksi yli 300 euroa ja jopa 15 prosenttia vastaajista yli 400 euroa, jotta he harkitsisivat sen ottamista äitiyspakkauksen sijaan. 12 prosenttia vastaajista ei ilmoittanut minäkäänlaista summaa.

77 prosenttia vastaajista kommentoi avoimella vastauksella. 28 prosenttia heistä ei pitänyt rahaa tärkeimpänä kriteerinä valintaa tehdessä – pakkauksen sanottiin säästävän aikaa ja vaivaa:

Det är inte bara värdet i sig som av gör. Jag värdesätter den inbesparade tiden, att jag inte behöver gå i butiken och köpa allt detta och få ångest över att jag glömt att köpa något.

Mielestäni äitiyspakkaus on miltei korvaamaton ”aloituspakkaus” vauvan hoidossa perheissä, joissa ei ole ollut lapsia, eikä siten tarvikkeita lapsille (lähinnä vaatteita).

Raha ei korvaa sitä vaivannäköä, jonka muuten joutuisi tekemään – vaatteiden ja tavaroiden ostaminen.

Vaikea mitata rahassa, sillä ei osaa ajatella tarkkaan mitä kaikkea pitäisi ostaa (eli tulisi turhia ostoksia). Pakkauksen sisältö on hyvin suunniteltu!

Reilu kolmannes (36 prosenttia) avoimen kommentin antaneista piti pakkauksen arvoa reilusti rahakorvausta suurempana:

Äitiyspakkaus on mielestäni niin kattava, hyvä ja tarpeellinen, ettei 140 eurolla saisi kuin osan pakkauksen tavaroista. Tekstiilit ovat lisäksi suurimmaksi osaksi laadukkaita, kauniita ja erinomaisia vaatteita, ettei kaupoista edes löydy aina vastaavia.

Vajaa kolmannes (31 prosenttia) kommentoineista piti pakkausta hyödyllisenä ensimmäiselle lapselle – seuraavien lasten kohdalla voisi harkita rahakorvauksen ottamista.

Ensimmäisen lapsen kohdalla ehdottomasti pakkaus, toisen lapsen kohdalla voisi jo miettiä rahaa oli se sitten 140 euroa tai enemmän.

Till första barnet tycker jag förpackningen är jättebra men om vi får fler barn, så det väljer jag nog pengarna för då har man så pass mycket kläder och saker redan.

Jotta rahakorvaus olisi valittu pakkauksen sijaan, korvauksen olisi täytynyt olla noin kaksinkertainen nykyiseen verrattuna.

Läheskään kaikki eivät pitäneet rahaa tärkeimpänä kriteerinä pakkauksen ottamiselle. Äitiyspakkauksen katsottiin säästävän aikaa ja vaivaa. Lisäksi säästy mieltimästä, mitä kaikkea lapselle täytyisi hankkia.

Pakkausta pidettiin tärkeänä nimenomaan ensimmäiselle lapselle – seuraavien lasten kohdalla raha-avustusta oltiin valmiita harkitsemaan huolimatta siitä, mikä sen suuruus on.

14 Äitiysavustuksen rahakorvauksen valinneiden mielipiteitä äitiyspakkauksesta

Lähes kaikki äitiysavustuksen rahakorvauksen valinneet, jotka olivat joskus ottaneet äitiyspakkauksen (95 prosenttia), olivat hyvin tyytyväisiä pakkaukseen. Pelkästään negatiivista palautetta annettiin hyvin vähän (2 prosenttia). Noin 40 prosentilla vastaajista oli kuitenkin jotain kritisoitavaa, mutta heistäkin lähes kaikki olivat pääosin tyytyväisiä pakkaukseen.

Myös rahakorvauksen valinneet pitivät äitiyspakkausta tarpeellisenä nimenomaan ensimmäiselle lapselle. Pakkauksen sisältöä pidettiin monipuolisenä ja laadukkaana.

Ensimmäiselle lapselle koin äitiyspakkauksen todella tarpeelliseksi. Äitiyspakkaus oli tosi hyvä.

Mielestäni pakkaus sisälsi kattavasti tavaraa ”aloittelijalle”. Eli ensikertalaisena löysin laatikosta sellaista, mitä en olisi osannut itse heti ajatella, mm. vesilämpömittari. Vaatteet ja varusteet olivat mukavan neutraaleja ja sopivat mielestäni niin tytölle kuin pojalle, joskaan itselleni tällä ei ole suurta merkitystä.

Se on hyvä peruspaketti, monipuolinen ja avaa ymmärrystä siitä, mitä tavaroita pienen vauvan kanssa tarvitaan.

Väldigt bra och månsidigt innehåll. Inget att klaga på kvaliteten heller.

Noin viidenes kommentteista koski yksittäisiä tuotteita. Positiivista palautetta saivat varsinkin lakanat, makuupussi, peitto sekä kynsisakset, hiusharja ja tavarat yleensä:

Bra o. praktiska prylar, speciellt för en förstföderska. Som exempel nagelsax, hårborste, badhanduk, bok, leksak etc.

Hyödyllisimpiä olivat vauvantarvikkeet, kuten kynsisakset ja hiusharja sekä makuupussi.

Suurin osa kritiikistä koski pakkauksen vaatteita, erityisesti niiden värejä tai kuoseja: värejä pidettiin liian tyttö- tai poikamaisina, vaatteiden kuoseista ei pidetty. Toiseksi eniten kritisoiitiin vaatteiden kokoja. Kommentit olivat hyvin samanlaisia kuin äitiyspakkauksen valinneiden (ks. luku 11).

Yksittäisistä tuotteista eniten kritiikkiä saivat paidat:

Kietaisupaitoja emme käyttäneet lainkaan.

Tavalliset paidat, jotka sidotaan nyörein jäi käyttämättä, bodyt ovat käytännöllisempiä.

15 Miksi äitiysavustus valittiin rahana äitiyspakkauksen sijaan?

Rahakorvauksen valinneilta kysyttiin, missä määrin eri tekijät vaikuttivat siihen, että he valitsivat äitiysavustuksen rahana pakkauksen sijaan. Vastajat arvioivat kunkin tekijän merkitystä asteikolla erittäin paljon, paljon, jonkin verran, vain vähän tai ei lainkaan. Arviointikriteereiksi tarjottiin seuraavia: äitiyspakkauksen sisältö ei tarpeellinen, rahalle oli enemmän tarvetta, tekstiilien värit eivät miellyttäneet, tuotteiden tyyli ei miellyttänyt, tuotevalikoiman suppeus, tuotteiden alkuperämaa, halu olla pukematta lastaan kuten kaikkia muita lapsia, tuotteiden huono laatu sekä jonkun suositus olla ottamatta pakkausta. (Kuvio 5.) Vastajat saivat halutessaan kertoa muita syitä avoimella kommentilla.

77 prosenttia vastaajista ilmoitti, että suurin syy rahakorvauksen valitsemiselle oli se, että äitiyspakkauksen tuotteille ei ollut enää tarvetta: tavaraa ja vaatteita oli kertynyt mm. edellisiltä lapsilta sekä sukulaisilta ja tuttavilta.

Ennestään oli paljon vauvanvaatteita, joten pakkaukselle ei ollut tarvetta. Rahan pystyi käyttämään puutuvaan tavaraan.

Edellisestä pakkauksesta oli kaikki tarvittava vielä tallella hyväkuntoisena, joten uutta ei tarvittu.

Ainoa syy, miksi en ottanut pakkausta, oli se, että esikoisen vuoden 2003 tuotteet niin hyviä, että en kokenut tarpeelliseksi ottaa ”samaa” tavaraa uudestaan.

Seuraavaksi yleisin syy rahakorvauksen valitsemiselle oli se, että raha koettiin tarpeellisemmaksi kuin pakkaus: 40 prosenttia vastaajista sanoi rahantarpeen vaikuttaneen paljon. Rahakorvaus aiottiin käyttää johonkin muuhun tarpeelliseen:

Minulla niin paljon lasten/vauvantarvikkeita, että en tarvitse niitä. Mieluummin käytän rahan vauvan rattaisiin, sitteriin tai muuhun uusittavaan tuotteeseen.

Rahan tarvitsimme turvaistuimeen. Vaatteita ja tarvikkeita oli ennestäänkin paljon.

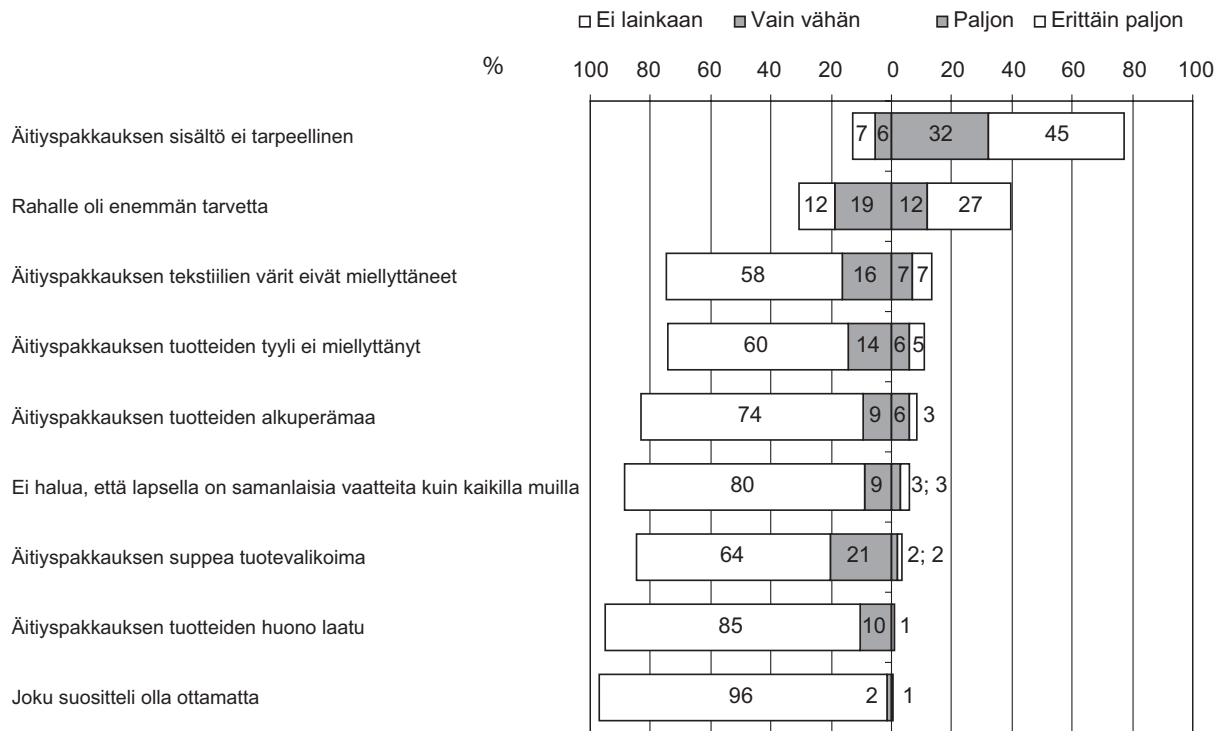
Tällä kertaa rahakorvaus käytettiin isosisaruksen sänkyyn.

Muilla tekijöillä ei ollut suurimmalle osalle vastaajista merkitystä sille, että pakkaus jätettiin valitsematta. Huolimatta siitä, että kotimaisuutta pidettiin äitiyspakkauksessa tärkeänä, tuotteiden alkuperämaalla oli vain yhdeksälle prosentille vastaajista niin paljon merkitystä, että pakkaus jätettiin valitsematta. Kaikkein vähiten merkitystä oli jonkun suosituksella olla ottamatta pakkausta sekä sillä, että äitiyspakkauksen tuotteet oli koettu huonoiksi. Yli 95 prosenttia vastaajista ilmoitti, että kahdella viimeksi mainitulla tekijällä oli vain vähän tai ei lainkaan merkitystä.

95 prosenttia äitiysavustuksen rahana valinneista olivat joskus aikaisemmin ottaneet äitiyspakkauksen. Lähes kaikki heistä antoivat positiivista palautetta pakkauksesta.

Suurin osa kritiikistä koski vaatteiden värejä ja kokoja.

Kuvio 5. Syytä rahakorvauksen valitsemiselle äitiyspakkauksen sijaan.

16 Muita terveisiä äitiyspakkauksen suunnittelijoille ja tuotteiden valmistajille

Äitiyspakkaus- ja rahakorvauskyselyyn vastanneilla oli mahdollisuus lähettää myös muita terveisiä äitiyspakkauksen suunnittelijoille ja tuotteiden valmistajille.

16.1 Äitiyspakkauuskysely

Äitiyspakkauuskyselyyn vastanneista 77 prosenttia lähetti terveisiä. 70 prosenttia palautetta antaneista esitti kritiikkiä ja/tai kehitysehdotuksia pakkaukseen. Vaatteiden värit ja koot saivat osakseen eniten kritiikkiä. Myös yksittäisten tuotteiden laatua kommentoitiin, ja jotkut vastaajat ehdottivat tuotteita lisättäväksi pakkaukseen. Vaatteiden värejä, kokoja ja yksittäisten tuotteiden laatua koskevaa kritiikkiä on käsitelty tässä raportissa luvussa 5 ja lisäysehdoituksia luvussa 6, joten niitä ei ole syytä tässä yhteydessä toistaa.

Tuotteiden laatuun haluttiin kiinnittää huomiota:

Hyvälaatuisuus tärkeintä. Mieluummin vähemmän kuin huonoa.

Saumat olisi syytä ommella kunnolla.

Tarkistakaa pakatut tavarat, älkää lähettäkö rikki-näisiä vaatteita.

Vaatteiden kankaan laatuun voisi kiinnittää enemmän huomiota.

Terveisissä toistuivat myös toiveet tuotteiden kotimaisuudesta ja valinnaisuuden lisäämisestä pakkaukseen (ks. luku 11).

Muutammat vastaajat mainitsivat, etteivät olleet vielä ehtineet käyttää kaikkia pakkauksen tuotteita.

Vajaa puolet vastaajista kertoi olevansa erittäin kiitollisia ja tyytyväisiä pakkaukseen. Positiiviset kommentit olivat hyvin samanlaisia kuin rahakorvauksen valinneiden äitiyspakkauksesta antamat (ks. luku 14). Äitiyspakkausta pidettiin hyvänä ja tarpeellisena aloituspaketina varsinkin ensimmäisen lapsen saaneille:

Kiitoksia siitä, että on tällainen starttipakkaus, varsinkin ensimmäistä kertaa äidiksi tuleva ei välttämättä osaisi hankkia kaikkea sitä mitä saa pakkauksesta.

Suuri osa palautteesta oli pelkästään kiittävä:

Det är en god ide och är jätteroligt att få. Helt plötsligt kände det verkligt att få barn!

Kiitettävä kokonaisuus. Olette kyenneet kokoamaan pakkauksen joka vastaa hyvin meidän ja varmasti muidenkin perheiden tarpeita. Kiitos!

Pakkaus on yksi parhaita yhteiskunnan tukimuotoja perheelle. Siinä on tarvittava alkuun. Ovat aina olleet kauniita ja laadukkaita. Suomalaisäidit ovat tottuneet vaan niin hyvään, etteivät älyä arvostaa tällaista ylellisyyttä! Minusta perusvalikoimaa ei tarvitse suuresti muuttaa – värit toki saa vaihtua!

Suurkiitokset laadukkaista tuotteista. Kyllä tätä keksintöä ihmetellään ulkomailla!

Äitiyspakkaus on loistava jokaiselle perheelle annettava apu, hienoa!

16.2 Raha-avustuskysely

Äitiysavustuksen rahana valinneista 70 prosenttia lähetti muita terveisiä äitiyspakkauksen suunnittelijoille ja tuotteiden valmistajille.

Myös rahakorvauksen valinneet kritisoivat terveisissään eniten vaatteiden värejä ja kokoja sekä esittivät toiveita tuotteiden kotimaisuudesta ja valinnaisuuden lisäämisestä pakkaukseen.

Värejä koskevat toiveet olivat samanlaisia kuin äitiyspakkauksekyselyyn vastanneiden: vaatteiden toivottiin olevan yksivärisiä ja sukupuolineutraaleja (ks. luku 11). Osa toivoi kirkkaampia värejä. Vaatteisiin toivottiin lisää pieniä kokoja, moni kritisoi nimenomaan talvihaalarin kokoa. Rahakorvauksen valinneiden esittämää pakkauksen kokoja ja vaatteiden värejä koskevaa kritiikkiä on esitetty tarkemmin luvussa 14. Myös rahakorvauksen valinneet esittivät toiveita tuotteiden kotimaisuudesta ja valinnaisuuden lisäämisestä pakkaukseen (ks. myös luku 11). Moni toivoi ns. toisen lapsen pakkausta tai sisarpakkausta niille perheille, joilla on jo lapsia.

Olisi hyvä, jos äiti voisi itse vaikuttaa pakkauksen sisältöön tai olisi olemassa toinen, sisaruspakkaus, niille, joilla on jo lapsia.

Olisi erinomaista jos olisi olemassa ns. toisen lapsen pakkaus, joka olisi sisällöltään hieman erilainen.

Viidennes palautteesta oli pelkästään kiittävä.

En osaa kuin kiittää! On se upea lahja tulevalle äidille. Muistan elävästi, kun pakkauksen saavuttua postitse loppuodotusajasta tuli harva se päivä ihasteltua niitä pieniä vaatteita. Kiitos!

Äitiyspakkaus on loistava juttu. Yksi hyvä syy lisää maksaa veroja! Arvostelu pakkauksen vaatteiden/tekstiilien väreistä on turhaa niin kauan kuin laatu on hyvä. Pitäkää laadusta kiinni sekä siitä, että sisältöön kuuluu vaatteita ja hiusharja. Kirjaset ym. ovat luksusta ja sellainen ”piste i:n päälle”. Kiitos!

17 Yhteenveto

- Äitiyspakkaus on suuressa suosiossa ensisynnyttäjien keskuudessa: suurin osa (94 prosenttia) valitsi rahan sijasta pakkauksen. Uudelleensynnyttäjät valitsivat pakkauksen hieman aikaisempaa harvemmin.
- Äitiyspakkauksen tuotteista annettiin kritiikkiä aikaisempaa enemmän, mutta enemmistö pakkauksen ottaneista oli silti tyytyväisiä sen tuotteisiin. Suurin osa kritiikistä koski vaatteiden värejä. Muista tuotteista kritisoitiin eniten kynsisaksia – niitä pidettiin kankeina ja huonosti leikkaavina.
- Suurin osa pakkauksen valinneista piti lähes kaikkia sen tuotteita tarpeellisina. Tekstiileistä varsinkin kylpypyyhettä, body-asuja ja peitettä pidettiin tarpeellisina. Muista tuotteista tarpeellisimpina pidettiin edellisvuosien tapaan hiusharjaa, kynsisaksia ja valmisvaippoja. Ai-noastaan kestovaippoja, liukuvoidetta, esitteitä ja parisuhdeopasta piti yli puolet vastaajista tarpeettomina.
- Äitiyspakkauksen valinneet pitivät tärkeimpinä tuotteiden hyvää laatua ja tuotevalikoiman monipuolisuutta sekä tuotteiden kotimaisuutta.

- Suurin osa äitiyspakkauskyselyyn vastanneista (81 prosenttia) sanoi käyttävänsä lapsellaan pääasiassa kertakäyttövaippoja. Kestovaippojen käyttö on kuitenkin yleistynyt. Äitiyspakkauksen kestovaipat jakoivat mielipiteet: ne pääsivät sekä tarpeellisimpina että tarpeettomimpina pidettyjen tuotteiden listalle.
- Äitiysavustuksen rahana valinneista suurin osa (95 prosenttia) oli aiemmin ottanut äitiyspakkauksen. Heistä enemmistö antoi myönteistä palautetta äitiyspakkauksesta. Suurin syy rahan valitsemiseen oli se, ettei äitiyspakkauksen tuotteille ollut enää tarvetta, koska tavaraa ja vaatteita oli kertynyt mm. edellisiltä lapsilta sekä sukulaisilta ja tuttavilta.

Kirjallisuus

Blomgren, Sanna, Takala, Pentti, Klaukka, Timo. Äitiyspakkaus käyttäjien puntarissa IV. Helsinki: Kela, Sosiaali- ja terveysturvan selosteita 24, 2002.

Hellsten, Katri. Vaivaishoidosta hyvinvointivaltion kriisiin. Hyvinvointivaltiokehitys ja sosiaaliturvajärjestelmän muotoutuminen Suomessa. Helsinki: Helsingin yliopiston sosiaalipolitiikan laitoksen tutkimuksia 2, 1993.

Karhula, Kati, Takala, Pentti, Klaukka, Timo. Äitiyspakkaus käyttäjien puntarissa V. Helsinki: Kela, Sosiaali- ja terveysturvan selosteita 37, 2004.

Pöntinen, Petri. Mistä vaatteet tulevat? Suomen Kuvalehti 2006; 90 (7): 28–33.

Äitiysavustuslaki 28.5.1993/477.

LIITE 1

ÄITIYSPAKKAUSKYSELY Syyskuu 2006

---

1. Vastaajana...

- 1 äiti
 2 isä
 3 äiti ja isä yhdessä

2. Äidin ikä: _____ vuotta

3. Äidin perus- tai ammattikoulutus:

- 1 peruskoulu
 2 alle 3 vuotta kestänyt ammattikoulutus
 3 ylioppilastutkinto tai vähintään 3 vuotta kestänyt ammattikoulutus
 4 ammattikorkeakoulu- tai korkeakoulututkinto

4. Vauvan sukupuoli:

- 1 tyttö   2 poika

Jos kaksoset tai useampi, kirjoittakaa sukupuolet _____

5. Vauvan ikä: _____ kk

6. Monesko äitiyspakkaus tämä on perheessänne?

- 1 ensimmäinen   2 toinen   3 kolmas tai useampi

7. Oletteko tutustuneet äitiyspakkaukseen Kelan Internet-sivuilla?

- 1 kyllä   2 ei

Mikäli olette, mikä on mielipiteenne sivuista? (esim. informatiivisuus, kuvien selkeys)

---

8. Äitiysavustuksen suuruus rahana on tällä hetkellä 140 euroa. Kuinka suuri rahamäärän tulisi olla, jotta valitsisitte sen äitiyspakkauksen sijaan?

Kommentti: _____ euroa

---

9. Kuinka tarpeellisia teille ovat olleet äitiyspakkauksen tekstiilit?

	erittäin tarpeellinen	melko tarpeellinen	ei tarpeellinen eikä tarpeeton	melko tarpeeton	erittäin tarpeeton
Paita	☐	☐	☐	☐	☐
Body-asut	☐	☐	☐	☐	☐
Potkuhousut	☐	☐	☐	☐	☐
Puolipotkuhousut	☐	☐	☐	☐	☐
Potkukuput	☐	☐	☐	☐	☐
Kevyt toppapuku	☐	☐	☐	☐	☐
Oloasu	☐	☐	☐	☐	☐
Päähineet	☐	☐	☐	☐	☐
Sukat	☐	☐	☐	☐	☐
Lapaset	☐	☐	☐	☐	☐
Kangasvaipat	☐	☐	☐	☐	☐
Kestovaippasetti	☐	☐	☐	☐	☐
Kylpypyyhe	☐	☐	☐	☐	☐
Aluslakana	☐	☐	☐	☐	☐
Pussilakana	☐	☐	☐	☐	☐
Peite	☐	☐	☐	☐	☐
Peitemakuupussi	☐	☐	☐	☐	☐
Ulkohaalari	☐	☐	☐	☐	☐
Lämpötöppöset	☐	☐	☐	☐	☐
Lämpörukkaset	☐	☐	☐	☐	☐

10. Kuinka tarpeellisia teille ovat olleet äitiyspakkauksen muut tuotteet?

	erittäin tarpeellinen	melko tarpeellinen	ei tarpeellinen eikä tarpeeton	melko tarpeeton	erittäin tarpeeton
Ruokalappu	☐	☐	☐	☐	☐
Patja	☐	☐	☐	☐	☐
Patjansuojus	☐	☐	☐	☐	☐
Lelu	☐	☐	☐	☐	☐
Hiusharja	☐	☐	☐	☐	☐
Kynsisakset	☐	☐	☐	☐	☐
Kylpylämpömittari	☐	☐	☐	☐	☐
Liukuvoide	☐	☐	☐	☐	☐
Vauvan ihovoide	☐	☐	☐	☐	☐
Rymyretki-kirja	☐	☐	☐	☐	☐
Imeväisen lapsen ruoka-opas	☐	☐	☐	☐	☐
Rinnalla-opas	☐	☐	☐	☐	☐
Parisuhdeopas	☐	☐	☐	☐	☐
Kondomit	☐	☐	☐	☐	☐
Valmisvaipat	☐	☐	☐	☐	☐
Terveysseiteet	☐	☐	☐	☐	☐
Esitteet	☐	☐	☐	☐	☐
Vuodelaatikko	☐	☐	☐	☐	☐

11. Onko pakkauksen tekstiileissä tuotteita, joiden laatu (kestävyys, käyttömukavuus, pestävyys tai värit) ei ole mielestänne hyvä?

1 ei

2 kyllä Mitä tuotteita ne ovat ja mikä niissä on vikana?

---

12. Entä onko pakkauksen muissa tuotteissa sellaisia, joiden laatu (kestävyys, käyttömukavuus, pestävyys tai värit) ei vastannut odotuksianne?

1 ei

2 kyllä Mitä tuotteita ne ovat ja mikä niissä on vikana?

---

13. Pakkauksen mukana on Rymyretki -niminen kuvakirja.

Oletteko käyttäneet kirjaa?

1 en lainkaan

2 jonkin verran

3 paljon

Aiotteko käyttää kirjaa myöhemmin?

1 en lainkaan

2 jonkin verran

3 paljon

Mitä mieltä olette kirjasta?

---

14. Pakkauksessa on kestovaippasetti.

Oletteko käyttäneet sitä?

1 en lainkaan

2 jonkin verran

3 paljon

Mitä mieltä olette kestovaippasetistä?

---

15. Käytetäänkö perheessänne kertakäyttö- vai kestovaippoja?

1 aina kertakäyttövaippoja

2 enimmäkseen kertakäyttövaippoja

3 molempia suunnilleen saman verran

4 suurimmaksi osaksi kestovaippoja

5 aina kestovaippoja

Kommentti:

---

16. Pakkauksessa on myös parisuhdeopas. Oletteko lukenut opasta?

kyllä ei

Mikäli olette, mitä mieltä olette oppaasta?

---

17. Pitäisikö äitiyspakkauksen tarvikkeisiin mielestänne sisältyä matkavesipullo?

kyllä ei

Perustelut:

---

18. Mainitkaa kolme pakkauksen tuotetta, joiden tulee mielestänne ehdottomasti sisältyä pakkaukseen:

a. _____ b. _____ c. _____

19. Mainitkaa kolme pakkauksen tuotetta, jotka ovat mielestänne vähiten tarpeellisia:

a. _____ b. _____ c. _____

20. Mitä tuotteita pakkaukseen tulisi lisätä?

---

21. Jos ajatellaan äitiyspakkausta yleensä, miten tärkeinä pidätte seuraavia tekijöitä?

	erittäin tärkeä	melko tärkeä	jonkin verran tärkeä	vain vähän tärkeä	ei lainkaan tärkeä
Trendikäs yleisilme	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
Tekstiilien neutraalit värit	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
Tuotteiden hyvä laatu	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
Tuotteiden kotimaisuus	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
Tuotevalikoiman monipuolisuus	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5

Tuleeko mieleenne vielä joitain muita tekijöitä, joita pidätte tärkeinä?

---

22. Mitä muita terveisiä haluaisitte lähettää äitiyspakkauksen suunnittelijoille ja tuotteiden valmistajille?

Kiitos vastauksistanne!

LIITE 2

ÄITIYSAVUSTUSKYSELY Syyskuu 2006

---

1. Vastaajana...

- äiti
 isä
 äiti ja isä yhdessä

2. Äidin ikä: _____ vuotta

3. Äidin perus- tai ammattikoulutus:

- peruskoulu
 alle 3 vuotta kestänyt ammattikoulutus
 ylioppilastutkinto tai vähintään 3 vuotta kestänyt ammattikoulutus
 ammattikorkeakoulu- tai korkeakoulututkinto

4. Vauvan sukupuoli:

- tyttö   poika

Jos kaksoset tai useampi, kirjoittakaa sukupuolet _____

5. Vauvan ikä: _____ kk

6. Oletteko koskaan ottanut äitiyspakkausta?

- En, tämä on ensimmäinen lapsi
 En, vaikka minulla on useampia lapsia
 Kyllä, vuonna (merkitkää vuosi): _____

Mikäli olette joskus ottanut pakkauksen, mitä mieltä olitte siitä?

---

7. Missä määrin seuraavat seikat vaikuttivat siihen, että valitsitte vuonna 2006 rahakorvauksen äitiyspakkauksen sijaan?

	erittäin paljon	paljon	jonkin verran	vain vähän	ei lainkaan
Rahalle oli enemmän tarvetta	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
Äitiyspakkauksen sisältö ei minulle tarpeellinen	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
Äitiyspakkauksen tuotevalikoima suppea	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
Äitiyspakkauksen tuotteiden alkuperämaa	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
Äitiyspakkauksen tuotteiden tyyli ei miellyttänyt	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
Äitiyspakkauksen tekstiilien värit eivät miellyttäneet	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
Äitiyspakkauksen tuotteiden huono laatu	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
Joku suositteli olla ottamatta	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5
En halua, että lapselleni on samanlaisia vaatteita kuin kaikilla muilla samanikäisillä lapsilla	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5

Tuleeko mieleenne vielä jokin muu syy, miksi valitsitte äitiysavustuksen äitiyspakkauksen sijaan?

---

8. Miten saitte pääasiassa tietoa äitiyspakkauksesta (merkitkää kohtiin a–c tärkein lähde)

a) äitiyspakkauksesta yleensä?

- 1 ystäviltä ja tuttavilta
 2 neuvolasta
 3 Kelan Internet-sivuilta
 4 Kelan toimistosta
 5 muuten, miten?

6 En saanut tietoa

b) pakkauksen hankkimisesta?

- 1 ystäviltä ja tuttavilta
 2 neuvolasta
 3 Kelan Internet-sivuilta
 4 Kelan toimistosta
 5 muuten, miten?

6 En saanut tietoa

c) pakkauksen sisällöstä?

- 1 ystäviltä ja tuttavilta
 2 neuvolasta
 3 Kelan Internet-sivuilta
 4 Kelan toimistosta
 5 muuten, miten?

6 En saanut tietoa

9. Haluaisitteko lähettää terveisiä äitiyspakkauksen suunnittelijoille ja tuotteiden valmistajille?

Kiitos vastauksistanne!